

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РОЗ'ЯСНЕННЯ З ПИТАНЬ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ

13 квітня 2023 р.

Київ

№ 4-рр/дд

Антимонопольний комітет України, розглянувши подання Департаменту моніторингу і контролю державної допомоги від 30.03.2023 № 500-01/68-П,

ВСТАНОВИВ:

Антимонопольний комітет України (далі – Комітет) прийняв низку рішень щодо надання підтримки суб'єктам господарювання у формі місцевих або державних гарантій для забезпечення повного або часткового виконання боргових зобов'язань суб'єктів господарювання за кредитами міжнародних фінансових організацій. Як і будь-яка інша операція, позики та гарантії, які надаються державними органами (у тому числі державними підприємствами), можуть вважатися державною допомогою, якщо вони не відповідають ринковим умовам. Розрахунок грошового еквіваленту державної допомоги є важливим елементом на етапі визначення чи надається така державна допомога у формі гарантії відповідно до ринкових умов, а також чи відповідає розмір підтримки максимальному розміру державної допомоги, яка може надаватися.

Отже, аналізуючи попередню практику, Комітет вбачає за потрібне надати роз'яснення з питань розрахунку грошового еквіваленту державної допомоги у формі гарантії.

Відповідно до пункту 1 частини першої статті 1 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» (далі – Закон) державна допомога суб'єктам господарювання (далі – державна допомога) – підтримка у будь-якій формі суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, що спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції, створюючи переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності.

Отже, державна підтримка є державною допомогою, якщо одночасно виконуються такі умови:

- підтримка надається суб'єкту господарювання;
- державна підтримка здійснюється за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів;
- підтримка створює переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності;
- підтримка спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції.

Відповідно до статті 4 Закону передбачено невичерпний перелік форм, у яких може реалізовуватися державна допомога. Зокрема, державна допомога може надаватись у формі гарантій.

1. Законодавство України у сфері надання державних та місцевих гарантій.

Згідно з пунктом 15¹ статті 1 Бюджетного кодексу України гарантійне зобов'язання – зобов'язання гаранта повністю або частково виконати боргові зобов'язання суб'єкта господарювання - резидента України перед кредитором у разі невиконання таким суб'єктом його зобов'язань за кредитом (позикою), залученим під державну чи місцеву гарантію.

Умови надання державних та місцевих гарантій визначені статтею 17 Бюджетного кодексу України.

Державні (місцеві) гарантії надаються на умовах платності, строковості, а також забезпечення виконання зобов'язань у спосіб, передбачений законом.

Державні (місцеві) гарантії не надаються для забезпечення боргових зобов'язань суб'єктів господарювання, якщо безпосереднім джерелом повернення кредитів (позик) передбачаються кошти державного (місцевого) бюджету (крім боргових зобов'язань, що виникають внаслідок залучення кредитів (позик) від іноземних держав, іноземних фінансових установ і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних проектів, включаючи рекредитування).

Забороняється надання державних (місцевих) гарантій суб'єкту господарювання, який має прострочену заборгованість перед державою (Автономною Республікою Крим, обласною радою чи міською територіальною громадою) за кредитом (позикою), залученим державою (Автономною Республікою Крим, обласною радою чи міською територіальною громадою) або під державну (місцеву) гарантію, за кредитом з бюджету (включаючи плату за користування такими кредитами (позиками) та пеню), іншу заборгованість з погашення раніше отриманого кредиту (позики) у фінансовій установі або податковий борг перед державним (місцевим) бюджетом.

Відповідно до частини другої статті 74 Бюджетного кодексу України обсяг та умови здійснення місцевих запозичень і надання місцевих гарантій погоджуються з Міністерством фінансів України.

Порядок надання місцевих гарантій затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 14.05.2012 № 541 «Про затвердження Порядку надання місцевих гарантій» (зі змінами).

Порядок погодження залучення державними підприємствами, у тому числі господарськими товариствами (крім банків), у статутному капіталі яких 50 та більше відсотків акцій (часток) належать державі, кредитів (позик), надання гарантій або поруки за такими зобов'язаннями затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 15.06.2011 № 809.

2. Європейське законодавство у сфері надання державних та місцевих гарантій.

Відповідно до статті 264 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода), сторони домовились, що вони застосовуватимуть статті 262, 263 (3) або 263 (4) Угоди з використанням як джерела тлумачення критеріїв, що впливають із застосування статей 106, 107 та 93 Договору про функціонування Європейського Союзу, зокрема відповідну судову практику Суду Європейського Союзу, а також відповідне вторинне законодавство, рамкові положення, керівні принципи та інші чинні адміністративні акти Європейського Союзу.

Повідомленням Комісії 2008/С 155/02 ЄС про застосування статей 87 та 88 ДФЄС до державної допомоги у вигляді гарантій (далі – Повідомлення ЄК щодо гарантій) встановлені основні принципи та підходи щодо оцінки державної допомоги у формі гарантій.

Згідно з пунктом 1.3 Повідомлення ЄК щодо гарантій:

- «індивідуальна гарантія» означає будь-яку гарантію, що надається підприємству та не надається на основі гарантійної схеми;
- «гарантійна схема» може надаватися підприємствам, що дотримуються певних умов тривалості, суми, основної мети діяльності, типу чи розміру підприємств.

У пункті 2.1 Повідомлення ЄК щодо гарантій передбачено, що у статті 87 (1) ДФЄС зазначено, що будь-яка допомога, надана державою-членом або за рахунок державних ресурсів у будь-якій формі, яка спотворює або загрожує спотворенням конкуренції, надаючи перевагу певним підприємствам або виробництву певних товарів, оскільки впливає на торгівлю між державами-членами, несумісна із спільним ринком.

Гарантії, що надаються безпосередньо державою, а саме: центральними, регіональними чи місцевими органами влади, можуть становити державну допомогу.

Перевага державної гарантії полягає в тому, що ризик, пов'язаний із гарантією, несе держава. Такий ризик із боку держави, як правило, повинен бути відшкодований відповідною платою за надання державної (місцевої) гарантії. Якщо держава відмовилася від всієї або часткової плати за надання гарантії, це може бути вигодою для підприємства, а також є втратою доходу державного (місцевого) бюджету. Отже, навіть якщо виявиться, що держава ніколи не здійснює жодних платежів за гарантією, державна допомога все одно має місце бути відповідно до статті 87 (1) ДФЄС. Допомога вважається наданою саме в момент прийняття рішення про надання гарантії, а не тоді, коли починають здійснюватися платежі згідно з умовами договору про надання гарантій.

Відповідно до пункту 2.2 Повідомлення ЄК щодо гарантій зазвичай бенефіціар допомоги є позичальником. Як зазначено в пункті 2.1 Повідомлення ЄК щодо гарантій, ризик невиконання позичальниками умов кредитного договору зазвичай повинен бути відшкодований відповідною платою за надання державної (місцевої) гарантії. Коли позичальнику не потрібно вносити плату за надання державної (місцевої) гарантії, він отримує перевагу. Порівняно із ситуацією без гарантій державна гарантія дає змогу позичальнику отримати кращі фінансові умови позики, ніж ті, які зазвичай є на фінансових ринках. Отже, державні гарантії можуть сприяти створенню нового бізнесу та дозволяти певним підприємствам збирати гроші для здійснення нової діяльності.

3. Умови, за наявності яких державна підтримка суб'єкта господарювання у формі гарантій не є державною допомогою та не потребуватиме повідомлення до Комітету.

Відповідно до пункту 3.2 Повідомлення ЄК щодо гарантій встановлені певні критерії, що дозволяють визначати відсутність державної допомоги у випадках надання державних гарантій. Зокрема, вважається, що програми державної допомоги з надання гарантій не містять державної допомоги, якщо дотримуються такі «ринкові» умови:

1. Позичальник не перебуває у скрутному фінансовому становищі.

Відповідно до пункту 2 Критеріїв оцінки допустимості державної допомоги на відновлення платоспроможності та реструктуризацію суб'єктів господарювання, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 31.01.2018 № 36 (далі – Критерії оцінки допустимості державної допомоги на відновлення платоспроможності та реструктуризацію суб'єктів господарювання), скрутне становище суб'єктів

господарювання – незадовільний стан фінансової і господарської діяльності суб'єктів господарювання, якому притаманні ознаки, визначені цими критеріями.

Відповідно до пункту 5 Критеріїв оцінки допустимості державної допомоги на відновлення платоспроможності та реструктуризацію суб'єктів господарювання суб'єкти господарювання вважаються такими, що перебувають у скрутному становищі, якщо наявна хоча б одна з таких ознак:

- втрата суб'єктами господарювання більш як половини статутного капіталу через накопичені збитки чи з інших причин;
- обсяг зобов'язань суб'єктів господарювання (крім суб'єктів малого та/або середнього підприємництва) за останні два роки більш як у 7,5 рази перевищує обсяг власного капіталу;
- прибуток суб'єктів господарювання до оподаткування без вирахування відсотків за користування кредитами (позиками) та амортизації є меншим за витрати на сплату відсотків за кредитами (позиками) відповідного періоду;
- порушення щодо суб'єктів господарювання справи про банкрутство відповідно до законодавства про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом;
- кредитний рейтинг суб'єктів господарювання характеризується низькою та дуже низькою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами згідно з Національною рейтинговою шкалою, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2007 р. № 665.

2. Обсяг гарантії можна визначити належним чином під час її надання.

Гарантія повинна бути пов'язана з конкретною фінансовою операцією, із зазначенням фіксованої максимальної суми гарантійних зобов'язань (обсяг кредиту (позики), та мати обмеження в часі (строк дії гарантії).

3. Сума гарантії покриває не більше 80% непогашеної суми кредиту чи іншого фінансового зобов'язання.

Обмеження щодо покриття гарантією не більше 80% суми позики не застосовується до державної гарантії, якщо гарантія забезпечує фінансування компанії, діяльність якої спрямована для надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес (далі – ПЗЕІ), і коли ця гарантія була надана органом державної влади, який доручив компанії здійснення ПЗЕІ.

При цьому Повідомлення ЄК щодо гарантій містить примітку, що умови надання ПЗЕІ та, відповідно, компенсації за такі послуги повинні відповідати правилам, передбаченим рішенням Комісії 2005/842/ЄС від 28.11.2005 (замінено на рішення Комісії ЄС про застосування частини 2 статті 106 Договору про функціонування Європейського Союзу до державної допомоги у вигляді компенсації за обслуговування населення, що надається певним суб'єктам господарювання, які несуть відповідальність за надання послуг загального економічного значення (2012/21/ЄС) (далі – Рішення).

Зазначене Рішення встановлює умови, за яких державна допомога у вигляді компенсації за обслуговування населення, яка надається певним суб'єктам господарювання, що несуть відповідальність за надання ПЗЕІ, вважається сумісною з внутрішнім ринком і звільняється від зобов'язання з повідомлення, передбаченого частиною третьою статті 108 Договору ЄС.

4. Сплата ринкової ціни за надану гарантію.

Відповідно до Повідомлення ЄК щодо гарантій, якщо ціна, сплачена за гарантію, щонайменше дорівнює відповідному середньому показнику плати за гарантію, який можна знайти на фінансових ринках, гарантія не містить допомоги.

Якщо на фінансових ринках не може бути знайдений відповідний середній показник плати за гарантію, то загальна фінансова вартість гарантованого кредиту, включаючи процентну ставку кредиту і плату за надання гарантії, повинна бути порівняна з ринковою ціною аналогічного негарантованого кредиту.

В обох випадках, щоб визначити відповідну ринкову ціну, слід брати до уваги характеристики гарантії та основної позики. Це включає: суму та тривалість операції; забезпечення, надане позичальником, та інший досвід, що впливає на оцінку рівня повернення; ймовірність дефолту позичальника через його фінансовий стан, сферу діяльності та перспективи; а також інші економічні умови. Цей аналіз, зокрема, повинен дозволити класифікувати позичальника за допомогою рейтингової шкали позичальника. Щоб оцінити, чи відповідає плата за надання гарантії ринковим цінам, держава-член може здійснити порівняння цін, які сплачують підприємства з подібним рейтингом ризику.

Отже, підтримка суб'єкта господарювання у формі гарантії не є державною допомогою та не потребує повідомлення до Комітету, якщо кумулятивно дотримано всі умови, передбачені в пункті 3.2 Повідомлення ЄК щодо гарантій.

4. Умови, за наявності яких державна підтримка суб'єкта господарювання у формі гарантії є державною допомогою.

Відповідно до розділу 4.2.3.4 Повідомлення Комісії щодо поняття державної допомоги згідно зі статтею 107(1) ДФЄС, гарантії, які надаються державними органами (у тому числі державними підприємствами), можуть вважатися державною допомогою, якщо вони не відповідають ринковим умовам.

Надання гарантії на вигідніших умовах, ніж на ринку, зважаючи на економічний стан позичальника, передбачає отримання останнім переваги (він сплачує комісію, розмір якої не відповідає ризику, який бере на себе гарант). Загалом необмежені гарантії вважаються такими, що не відповідають ринковим умовам.

За відсутності спеціальних ринкових даних щодо операції з борговими зобов'язаннями, відповідність боргового інструмента ринковим умовам можна встановити шляхом порівняння з порівнюваними ринковими операціями. Порівнюваними ринковими операціями можуть вважатися подібні операції з надання позик або гарантій.

Щодо гарантій, у разі неможливості визначення відповідної еталонної ціни на фінансових ринках, загальну вартість позики, забезпеченої гарантією, включно з відсотковою ставкою за позикою та комісією за гарантією, слід порівнювати з ринковою вартістю подібної позики, яка не забезпечена гарантією.

Допомога вважається наданою саме в момент надання гарантії, а не під час здійснення фактичних платежів згідно з умовами гарантії.

Отже, у разі надання суб'єкту господарювання підтримки у формі гарантії, яка надається на більш вигідних умовах, ніж на ринку, така підтримка може містити ознаки державної допомоги.

Оцінка допустимості державної допомоги у формі гарантії здійснюється відповідно до тих же критеріїв, які застосовуються до державної допомоги в інших формах, враховуючи цілі державної допомоги, категорії отримувачів, перелік витрат тощо.

4.1. Методологічні рекомендації щодо розрахунку ринкової (референтної) ставки та грошового еквіваленту державної допомоги.

Для розрахунку суми державної допомоги у формі гарантії потрібно порівняти ринкову (референтну) відсоткову ставку за кредитом, яку б сплачувало підприємство без гарантії, та фактичну відсоткову ставку, отриману шляхом застосування державної гарантії, з урахуванням будь-яких комісій, сплачених за гарантію. Тобто елемент державної допомоги полягатиме в різниці між ринковою ціною наданої гарантії та фактичною ціною, встановленою для такої гарантії. Якщо ринкові ціни для відповідних гарантій недоступні, елемент допомоги розраховується як для гарантованої позики на основі різниці між ринковою відсотковою ставкою для аналогічної негарантованої позики для цього позичальника та фактичною відсотковою ставкою, яка передбачена позичальнику для гарантованої позики, з урахуванням плати за гарантію. Якщо ринкова ставка для позики недоступна, замість неї використовується референтна ставка, яка відображає ринковий рівень ставки для кожного окремого позичальника.

Для розрахунку ринкової (референтної) відсоткової ставки за кредитом, яку б сплачувало підприємство без гарантії, Комітет застосовує один із підходів, установлених Європейською комісією в Повідомленні Комісії про перегляд методу встановлення референтних ставок та облікових ставок (2008/С 14/02) (далі – Повідомлення щодо референтної ставки).

Аналізуючи Повідомлення щодо референтної ставки, можна виокремити таку формулу визначення ринкової (референтної) ставки:

$$\text{Ринкова (референтна) ставка} = \text{базова ставка} + \text{маржа}$$

Відповідно до Повідомлення щодо ринкової (референтної) ставки, за загальним правилом базова ставка повинна ґрунтуватися на однорічних ставках грошового кредиту (1-річний IBOR). Разом із тим Європейська комісія залишає за собою право використовувати коротші або довші терміни погашення, адаптовані до певних випадків.

Базова ставка за кредитами в євро може¹ розраховуватися на основі українського індексу ставок за депозитами фізичних осіб (UIRD 12M), який розміщено за таким посиланням: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/deposit/index/>

Український індекс ставок за депозитами фізичних осіб на 20.02.2023 (% річних)

	Гривня	Долар	Євро
3 місяці	11,50	0,35	0,09
6 місяців	12,92	0,50	0,18
9 місяців	12,41	0,67	0,25
12 місяців	13,51	0,84	0,22

Якщо така однорічна ставка недоступна, може бути застосована інша основа для розрахунку, а саме, базова ставка за кредитами на основі індексу ставок фізичних осіб за

¹ За рекомендаціями Проєкту Європейського Союзу «Підтримка Антимонопольного комітету України у впровадженні правил державної допомоги».

депозитами (UIRD), за версією агентства «Thomson Reuters» (<https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial#2fs>).

Відповідно до Повідомлення щодо ринкової (референтної) ставки маржа встановлюється залежно від двох факторів:

- рейтинг відповідного суб'єкта господарювання;
- рівень запропонованої застави.

Маржа позики в базисних пунктах			
Рейтингова категорія	Рівень забезпечення		
	Високий	Стандартний	Низький
Відмінний(AAA-A)	60	75	100
Добрий (BBB)	75	100	220
Задовільний(BB)	100	220	400
Слабкий (B)	220	400	650
Збитковий / фінансові труднощі (CCC і нижче)	400	650	1000

Зазвичай, у разі надання кредиту чи позики підприємствам принаймні із задовільним рейтингом і високим чи стандартним рівнем забезпечення застави, до базової ставки додається 100 базисних пунктів. У разі якщо позичальники не мають кредитної історії або рейтингу на основі балансового підходу (наприклад, певні компанії спеціального призначення або компанії-початківці), базову ставку слід збільшити принаймні на 400 базисних пунктів (залежно від рівня застави). Разом із тим маржа для таких підприємств ніколи не може бути нижчою за ту, яка була б застосована до материнської компанії. Зазначені вище показники маржі можуть час від часу переглядатися з урахуванням ситуації на ринку.

Рейтинги не потрібно отримувати від певних рейтингових агентств, однаково прийнятними є національні рейтингові системи або рейтингові системи, які використовуються банками для відображення рівня дефолту.

Після встановлення ринкової (референтної) ставки та фактичної відсоткової ставки для гарантованої позики може бути встановлено, чи наявний елемент державної допомоги:

Елемент державної допомоги = ринкова (референтна) ставка - фактична відсоткова ставка для гарантованої позики

Якщо ринкова відсоткова ставка без гарантії вища відсоткової ставки за кредитом, таке фінансування надаватиме переваги отримувачу гарантії, а отже, міститиме ознаки державної допомоги.

З метою перевірки дотримання максимально допустимого розміру державної допомоги та встановлення інтенсивності такої державної допомоги необхідно розрахувати

приведену (поточну) вартість грошового еквіваленту державної допомоги, з урахуванням дисконтування за весь період надання державної допомоги.

Грошовий еквівалент державної допомоги у формі гарантії розраховується з урахуванням ринкової ставки, фактичної відсоткової ставки для гарантованої позики, тривалості кредиту та ставки дисконтування:

$$GGE = \frac{Q_1}{(1+i)^1} + \frac{Q_2}{(1+i)^2} + \frac{Q_3}{(1+i)^3} + (\dots) + \frac{Q_n}{(1+i)^n},$$

де:

GGE – приведена (поточна) вартість грошового еквіваленту державної допомоги;

Q₁ - різниця між референтною ставкою та фактичною ставкою, помножена на непогашений кредит у перший рік;

Q₂ - різниця між референтною ставкою та фактичною ставкою, помножена на непогашений кредит на другий рік;

Q₃ - різниця між референтною ставкою та фактичною ставкою, помножена на непогашений кредит на третій рік;

Q_n - різниця між референтною ставкою та фактичною ставкою, помножена на непогашений кредит у n році;

i - ставка дисконтування.

Для визначення ставки дисконтування застосовується базова ставка, яка збільшена на фіксовану маржу в 100 базисних пунктах (1%).

Ставка дисконтування = базова ставка + 100 базисних пунктів (1%)

4.2. Спрощений метод розрахунку грошового еквіваленту державної допомоги для незначної державної допомоги.

Відповідно до пункту 9 частини першої статті 1 Закону незначна державна допомога – державна допомога одному суб'єкту господарювання, сукупний розмір якої незалежно від її форми та джерел не перевищує за будь-який трирічний період суму, еквівалентну 200 тисячам євро, визначену за офіційним валютним курсом, встановленим Національним банком України, що діяв на останній день фінансового року.

В частині шостій статті 4 Регламенту Комісії (ЄС) № 1407/2013 від 18 грудня 2013 року про застосування статей 107 і 108 Договору про функціонування Європейського Союзу до допомоги *de minimis* наведені умови, за яких допомога у формі гарантій вважається незначною державною допомогою.

Грошовий еквівалент незначної державної допомоги, що надається у формі гарантії, повинен розраховуватися шляхом застосування спрощеного методу. Спрощений метод розрахунку грошового елемента може бути застосований у разі, якщо отримувача державної допомоги не визнано банкрутом відповідно до процедури, передбаченої Кодексом України з процедур банкрутства, та стосовно нього не порушено справу про банкрутство. У випадку великих підприємств отримувач державної допомоги повинен перебувати в ситуації, порівняній з кредитним рейтингом принаймні В-.

Грошовий еквівалент становить 200 000 євро за умови, що гарантія не перевищує 80% основного кредиту та:

- гарантована сума становить 1 500 000 євро (або 750 000 євро для суб'єктів господарювання, які займаються вантажними автомобільними перевезеннями), а тривалість гарантії становить 5 років;

- гарантована сума становить 750 000 євро (або 375 000 євро для суб'єктів господарювання, які займаються вантажними автомобільними перевезеннями), а тривалість гарантії становить 10 років.

5. *Приклади розрахунку грошового еквіваленту державної допомоги у формі гарантії.*

Приклад 1: державна допомога Підприємству 1 надається у формі місцевої гарантії з метою забезпечення виконання боргових зобов'язань за кредитом міжнародної фінансової організації для реалізації інвестиційного проєкту.

Основними умовами кредиту є:

- обсяг та валюта кредиту: 5 000 000 євро;
- строк кредиту: до 9 років;
- відсоткова ставка за користування кредитом: 5% річних.

Отже, на момент розрахунку базова ставка з кредитом Підприємства 1 становить 0,22% (на 20.02.2023).

Рейтинг підприємства є задовільним (BB), рівень застави – низькій. Отже, маржа становить 400 базисних пунктів, або 4%.

Ринкова (референтна) ставка = базова ставка + маржа

Ринкова (референтна) ставка: $0,22\% + 4\% = 4,22\%$;

Елемент державної допомоги = ринкова (референтна) ставка - фактична відсоткова ставка для гарантованої позики

Елемент державної допомоги = $4,22\% - 5\% = - 0,78\%$.

Враховуючи, що ринкова відсоткова ставка без гарантії нижча відсоткової ставки за кредитом, наданим Підприємству 1 (елемент державної допомоги є від'ємним), відповідно до розділу 4.2.3.4 Повідомлення Комісії щодо поняття державної допомоги, можна стверджувати, що Підприємство 1 не отримує гарантію на вигідніших умовах, ніж на ринку, і не отримує економічних переваг, а отже, така підтримка **не є державною допомогою**.

Приклад 2: державна допомога Підприємству 2 надається у формі місцевої гарантії з метою забезпечення виконання боргових зобов'язань за кредитом міжнародної фінансової організації для реалізації інвестиційного проєкту.

Основними умовами кредиту є:

- обсяг та валюта кредиту: 50 000 000 гривень;
- строк кредиту: до 5 років;
- відсоткова ставка за користування кредитом: 6% річних.

На момент розрахунку базова ставка з кредитом Підприємства 2 становить 13,51% (на 20.02.2023).

Рейтинг підприємства є слабким (B), рівень застави – низькій. Отже, маржа становить 650 базисних пунктів, або 6,5%.

Ринкова (референтна) ставка = базова ставка + маржа

Ринкова (референтна) ставка: $13,51\% + 6,5\% = 20,01\%$

Елемент державної допомоги = ринкова (референтна) ставка - фактична відсоткова ставка для гарантованої позики

$$\text{Елемент державної допомоги} = 20,01\% - 6\% = 14,01\%$$

Отже, за результатами порівняння ринкової відсоткової ставки за кредитом, яку б сплачувало Підприємство 2 без гарантії, та відсоткової ставки, отриманої шляхом застосування місцевої гарантії за кредитом міжнародної фінансової організації, існують підстави вважати, що є **елемент державної допомоги**, оскільки ринкова відсоткова ставка без гарантії вища за відсоткову ставку за кредитом шляхом отримання Підприємством 2 місцевої гарантії.

Ставка дисконтування = базова ставка + 100 базисних пунктів (1%)

$$\text{Ставка дисконтування} = 13,51\% + 1\% = 14,51\%$$

Приведену (поточну) вартість грошового еквіваленту державної допомоги Підприємству 2 за весь період надання розраховуємо за такою формулою:

$$GGE = \frac{Q_1}{(1+i)^1} + \frac{Q_2}{(1+i)^2} + \frac{Q_3}{(1+i)^3} + (\dots) + \frac{Q_n}{(1+i)^n}$$

Рік	Сума непогашеного кредиту	Річний елемент допомоги Q_a	Фактор дисконтування $(1+i)^a$	Приведена (поточна) вартість грошового еквіваленту допомоги
(a)	(b)	(c)=(b)*елемент державної допомоги	(d)= (1+ставка дисконтування) ^(a)	(e)= (c)/(d)
0	50 000 000,00			
1	50 000 000,00	7 005 000,00	1,145	6 117 369,66
2	40 000 000,00	5 604 000,00	1,311	4 273 771,49
3	30 000 000,00	4 203 000,00	1,502	2 799 169,17
4	20 000 000,00	2 802 000,00	1,719	1 629 650,49
5	10 000 000,00	1 401 000,00	1,969	711 575,62
Загалом:		15 531 536,43		

Отже, приведена (поточна) вартість грошового еквіваленту державної допомоги Підприємства 2 становить **15 531 536** грн.

Враховуючи наведене, керуючись статтею 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», пунктом 4 частини другої статті 8 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» та з урахуванням норм вторинного законодавства Європейського Союзу Антимонопольний комітет України надає такі

РОЗ'ЯСНЕННЯ:

1. Гарантія є однією з форм, у яких може реалізуватися державна допомога.

2. Умови, за сукупного дотримання яких підтримка суб'єкта господарювання у формі гарантії не є державною допомогою та не потребуватиме повідомлення до Комітету:
 - позичальник не перебуває у скрутному фінансовому становищі;
 - обсяг гарантії можна визначити належним чином під час її надання;
 - сума гарантії покриває не більше 80% непогашеної суми кредиту чи іншого фінансового зобов'язання;
 - сплата ринкової ціни за надану гарантію.
3. Гарантії, які надають державні органи, можуть вважатися державною допомогою, якщо умови їх надання не відповідають ринковим умовам.
4. Для розрахунку суми державної допомоги у формі гарантії потрібно порівняти ринкову (референтну) відсоткову ставку за кредитом, яку б сплачувало підприємство без гарантії, та фактичну відсоткову ставку, отриману шляхом застосування державної гарантії, з урахуванням будь-яких комісій, сплачених за гарантію. Якщо після такого порівняння існують підстави вважати, що ринкова відсоткова ставка без гарантії вища за відсоткову ставку за кредитом, у такому випадку зазначене фінансування надаватиме переваги отримувачу гарантії, а отже, міститиме ознаки державної допомоги.
5. З метою перевірки дотримання максимально допустимого розміру державної допомоги та встановлення інтенсивності такої державної допомоги потрібно розрахувати приведену (поточну) вартість грошового еквіваленту державної допомоги, з урахуванням дисконтування.
6. Оцінка допустимості державної допомоги у формі гарантії здійснюється відповідно до тих же критеріїв, які застосовуються до державної допомоги в інших формах, враховуючи цілі державної допомоги, категорії отримувачів, перелік витрат тощо.

Голова Комітету

Ольга ПІЩАНСЬКА